

Advocaten kunnen in ethisch netelige situaties belanden. Hoe gaan ze dan te werk? En hoe kunnen we dit te weten komen zonder spionnen en afluisterapparatuur?

Daniela Hooghiemstra
journalist

*Leonard Böhmer (beëdigd 1990; getrouwd, drie kinderen), Utrecht
Rechtsgebied: civiel
Belangrijkste zaak: 'Art. 6 lid 2 van de verordening op de publiciteit verbiedt mij om in het openbaar mededelingen te doen over zaken of cliënten'.*

Gelooft u in God?

Bij grote voorspoed of tegenslag wil ik God nog wel eens aanroepen. Welke God dat is, weet ik niet. Iets hogers.

Hoe beïnvloedt uw geloof uw handelen?

Elke dag in alles. De kern van mijn geloof is dat de waarheid niet in woorden is uit te drukken, de waarheid zit waarschijnlijk in de paradox, in het moment van vóórdat God zei: 'er zij licht'. In die optiek kan de platvloersheid van het bestaan juist een bewijs zijn voor het goddelijke. In een droom heb ik ooit de zin van het leven ontdekt. Helaas kon ik toen ik wakker werd, niet meer achterhalen hoe het zat, maar het had iets te maken met een steen en kringen in een vijver. Ik denk dat juist dat vergeten onderdeel is van de zoektocht naar de waarheid.

Stelt u zich voor en nadat u handelt terugkerende morele vragen?

De vragen die ik mij stel zijn: overtreed ik de wet? Dien ik een doel? En: doet het ertoe of ik een doel dien?

Aan welke norm toetst u uw eigen handelen?

Aan art. 46 Advocatenwet en aan J.D. Salingers *Franny and Zooey*, dat in mijn ogen de eerdergenoemde taoïstisch/boeddhistische levensfilosofie uitdraagt van de paradox als waarheid.

Bent u veel tijd kwijt met het recenseren van uw eigen gedrag of handelwijze?

Ik ervaar dat niet als tijdbesteding.

Foto: Eelco Lode

Welke historische figuur/romanpersonage vertegenwoordigt in uw ogen het hoogst denkbare morele gehalte?

J.C. Dat staat voor Jezus Christus omdat hij stond voor zijn zaak, maar ook voor Johan Cruijff voor wie hetzelfde geldt.

Welk spreekwoord, religieuze tekst of gezegde vat uw normen- en waardepatroon het best samen?

Eerlijkheid duurt het langst. Ik vat dat ook letterlijk op: je bereikt je doel soms sneller door oneerlijk te zijn. Ik verkies echter toch de rust van de eerlijkheid.

Voelt u zich wel eens schuldig?

Nauwelijks.

Met welke waarden bent u opgevoed?

Tolerantie, integriteit, liefde.

Heeft u respect voor uw vader en moeder?

Ja.

Waarom?

Om alles wat zij voor mij hebben gedaan en omdat zij er in tijden van tegenspoed altijd waren.

Heeft u wel eens iemand geslagen?

Nee.

Verbaal vernederd?

Ja. In mijn studententijd verkeerde ik in kringen waar je de snelste, leukste en rapste van tong probeerde te zijn ten koste van anderen. Achteraf heb ik daar spijt van.

Bedrogen?

Nee.

Materiële schade berokkend?

Ja. In mijn puberteit heb ik wel eens iets vernield.

Vindt u overspel een zonde?

Ja. Afspraak is afspraak. Overspel is bedrog.

Als je twijfelt aan de authenticiteit van het bewijsmateriaal van je cliënt, moet je het niet gebruiken, en decliënt adviseren een andere advocaat te zoeken

Wanneer bood u voor het laatst excuses aan?

Afgelopen zaterdag. Ik had mijn zontje van drie onterecht verweten dat hij zijn auto-riem had losgemaakt.

Schaamt u zich wel eens?

Nee.

Bloost u wel eens?

Moet u aan anderen vragen.

Wanneer had u voor het laatst last van een kna-gend geweten?

Ik geloof niet in een absolute scheiding van goed en kwaad. Ik beoordeel mijn handelen wel, maar ook als de uitkomst negatief is, knaagt het niet.

Aan welke etiquette in de dagelijkse omgang hecht u waarde?

Elkaar groeten.

Bent u wel eens jaloers op anderen?

Nee.

Vindt u dat uw maatschappelijke rol als advocaat verder gaat dan waarborging van het recht van iedere burger op verdediging?

Door het belang van mijn cliënt te dienen, dien ik de rechtsstaat. Maar het belang van de cliënt is niet het enige wat telt. Bij een juridisch conflict over een mondelinge afspraak bijvoorbeeld, willen cliënten nog wel eens op de proppen komen met een fax waarin de omstrede afspraak plotseling schriftelijk staat vastgelegd. Er zijn nogal wat advocaten die zo'n fax dan klakkeloos indienen als bewijsmateriaal. Ik vind dat, als je reden hebt om aan de authenticiteit van zo'n document te twijfelen, je het niet moet gebruiken. Ik adviseer de cliënt dan om een andere advocaat te zoeken.

U kunt een gevaarlijke moordenaar/grote beurs-fraudeur/illegale giflozer/terrorist vrij krijgen door een vormfout. Aarzelt u?

De straf op een vormfout is in de wet opgenomen om de belangen van de burger te beschermen. Ik zou een fout maken als ik het beroep daarop laat lopen.

In hoeverre ervaart u in de uitoefening van uw vak een strijd tussen ratio en gevoel?

Geen. Zodra bij mij gevoel ontstaat, verwijst is de cliënt door of stop ik.

Waar maakt u zich maatschappelijk gezien de meeste zorgen over?

Over de opkomst van de LPF. De toenemende intolerantie jegens zwakkere groepen, buitenlanders, arbeidsongeschikten en het generaliseren en etiketteren van groepen vind ik griezelig.

Op straat geeft iemand u een schop omdat u hem in de weg loopt. Trapt u terug?

Nee. Ik stel mij de vraag: dient terugslaan een doel? Ik denk van niet. Op mijn 15e ben ik onder de ogen van veel getuigen in elkaar gemept door een groep mannen en een jaar of zeven geleden ben ik zomaar met een mes gestoken door een ontoerekeningsvatbare FC-Utrechtsupporter. Ik heb in beide gevallen niet terug gevochten en weet zeker dat ik daarmee de schade heb beperkt.

Op straat wordt een jongen door drie anderen in elkaar geslagen. Wat doet u?

112 bellen en ertussen springen.

U ziet op tv dat iemand in elkaar is geslagen.

Omstanders deden niets. Wat is uw conclusie?

Misselijkmakend gevoel van herkenning.

U ziet toevallig dat uw kind een reep Mars steelt uit een winkel. Het personeel heeft niets in de gaten. Wat doet u?

Mars terugleggen en een opvoedkundig gesprek met mijn kind voeren.

Wat moet uw kind (later) in elk geval leren?

Er zijn bibliotheken vol geschreven over wat kinderen moeten leren. Laat ze eerst maar zichzelf zijn. Vers twee is dan dat ik hoop dat ze tolerantie en liefde voor anderen zullen kunnen opbrengen.

Kunt u zich situaties voorstellen waarin u uw beroepsgeheim moet schenden?

Ik heb dat één keer gedaan in mijn stagetijd.

Een dag voor de behandeling van een echtscheidingszaak belde de betrokken vrouw mij verward op met de mededeling dat zij haar baby sterke kalmeringsmiddelen had gegeven en zelf een overdosis had genomen. Toen heb ik op een andere lijn 112 gebeld. De vrouw is met spoed opgenomen en de maag van de baby is leeggepompt. Die nacht heb ik niet geslapen. Omdat ik onervaren was, heb ik de zaak voortgezet. Dat zou ik nu niet meer doen.

Liegt u wel eens?

Als een cliënt van mij iets heel doms heeft

gedaan, zeg ik in plaats van: 'wat bent u een sukkel' liever: 'ach, het valt wel mee'.

Kunt u bevriend zijn met iemand die met voor-kennis heeft gehandeld in aandelen?

Ja.

Kunt u bevriend zijn met iemand die de belasting heeft ontdoken?

Ja.

Kunt u bevriend zijn met iemand die heeft gestolen?

Ja.

Kunt u bevriend zijn met iemand die een moord heeft gepleegd?

Ja. Met zedendelinquenten en mannen die hun vrouw in elkaar slaan, heb ik grote moeite. In de meeste andere gevallen geldt: als ik de motivatie maar begrijp. Ik hou mij aan de wet, anderen moeten hun eigen afweging maken. Als Volkert van der G. een vriend was, zou hij dat na de moord kunnen blijven. Wel zou ik mij ernstig afvragen op grond waarvan hij denkt dat een 'verzetsdaad' in dit land is gerechtvaardigd.

Heeft u wel eens het gevoel dat u macht heeft over anderen?

Ja.

Hoe ervaart u dat?

Het noopt mij tot voorzichtigheid.

U bent lid van de VVD. Een andere partij vraagt u voor een ministerspost. Wat doet u?

Beleefd weigeren.

Ethisch Peil: 7-

Leonard Böhmer gelooft weliswaar in een God maar niet in een absoluut oordeel. Die paradoxale waarheidsbeleving stelt hem in staat om afstand te behouden tot morele dilemma's. Hij vult het vacuüm dat ontstaat door formele regels en afspraken strikt en gewetensvol na te leven. Maar waar die regels niet voorhanden zijn, komt het aan op hoe zijn pet staat. Omdat wij daarvoor geen 'carte blanche' geven, komt zijn ethisch peil uit op net iets minder dan een ruime voldoende.